

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkekre a szer-
Egészévre — — — — —	8 kor	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztősegnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre — — — — —	4 "	—	tári, — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatálnak küldendők.

Felolvasás,

melyet a gyulafehérvári róm. kath. főgymn. 1901. nov. 5-ki Szent Imre ünnepélyen tartott **Kárpis János** főgymn. tanár.

Imre az életből kivézérlő két út előtted,
Eszményhez visz az egy és a *Haldhoz* a más:
Rajta, siess hát, még szabadon, hadd érj el az elsőt,
Mert hisz a másikon a Párka hatalma ragad.

(Schiller epigr.)

Mélyen tisztelt ünnepelő közönség!

Kedves tanuló-ifjak!

Intézetünk igen jó szokása, hogy évenként így egybeszólít minket a magyar ifjuság védőszentjének, Imre hercegnek ünnepére. Amde minden jó szokás igen helytelenül elfajul, míhelyt azt hiú, sablonos divattá süllyesztiük az által, hogy ilyen szerencsés alkalommal a helyett, hogy szívünk vallás-erkölcsi érzelmeiből fakadó gyakorlati eszméinknek megfelelő megvalósíthatása felett éhszerűen elmélkednünk, a tengerbe vizet bordunk, midőn a szokásos ünnepi hangulatban, lehetőleg kenetes szóhalmazokban hiú apotheosisát zengjük azoknak az erényeknek, a melyeket oly sokszor nem követünk. Minden erény önmagát magasztatja eléggé: Isten ítéletében abszolút értéke levén és nem szorul a mi gyarlón fészélgő dicsegetésünkre; azért sokkal helyesebben cselekszünk most, ha racionálisan gondolkozunk jelen keresztény tanuló életviszonyaink százalmas tényei fölött és értelmesen belemélyedünk ama következtetések taglatatába, a melyek nagy pórtfogónknak életéből mintegy kategorikus parancsokkal szólnak hozzánk; mikép fogjuk fel, rendezzük be és mihez szabjuk életünket, hogy így alapszabán megértvén a *multnak* példányképtük munkálkodásából levonandó életigazságait, azokhoz szilárdan alkalmazkodva derekasan képezzük magunkat a jelen nehez viszonyai közt, hogy ugy kétes földi *jövőkbe* határozottan megmunkált eszmei uton nyílt homlokkal léphessünk.

Hogy mai elmélkedésünkben az előbb fölvetett célt, bacsak megközelítőleg is elérhessük, alkalmasnak találtam illő tárgylt fölvenni ama parancsisnek eszméit, melyet az első magyar király mint keresztény apa fiahoz intézett.

A bécsi császári könyvtár egy XV. századbeli hártya-kodexében foglaltatik: „Sti Stephani regis de morum institutione ad Emericum ducem Liber“*) az első magyar kereszt-

tény erkölcsboiceszeti munka, mely a Nagy-Szombatban 1751-ben kiadott Corpus Juris Hungarici-ban jelent meg először nyomtatott kiadásban. Első megjeleuesi helye, bár hibásan esett a Corpus Juris Hungarici-ban való kiadása, mintegy arra utal minket, hogy e rövid erkölcsi szöveget katolikus nevelésünk alapjának tiszteljük.

A mű, a mint a címből is kitént, a katolikus vallás-erkölcsi nevelés intelmeit foglalja magában. A bevezetésben a királyi apa megmondja szándékát és célját: (C. J. H. 1751. pag. 123. § 1.) „Tunc me non piget, Fili amabilissime, hac vita comite, tibi documenta, praecepta, consilia et suavissones parare, quibus tuae vitae mores, tibi que subiectionum exornes, . . . (Hendőnek tartom, szerelmetes fiam, hogy míg életben vagyok, neked oktatást, parancsokat, buzgó tanácsokat adjak, a melyekkel a magad és alattvalóid életének erkölcsseit fölékesítsed, . . .) Majd Salamon szájával szól hozzá: „Audi fili mi patris tui disciplinam et ne dimittas legem matris tuae, ut addatur gratia capiti tuo et multiplicentur tibi anni vitae tuae. Ex hac ergo sententia animadvertere poteris, si ea, quae paterna pietate tibi praecipio, contempseris (quod absit) quod amplius amicus Dei et hominum non eris.“ (§. 2. l. c.: Halljad fiam atyád parancsát és anyád intő szöveget el ne feledd, hogy áldás szálljon a te fejedre és megsokasodjanak életed évei. Ebből az ítéletből láthatod, hogy — ha miket atyai jóindulatból neked meghagyok, azokat megveted, — a mi távol legyen tőled, — nem lész többé barátja sem Istennek, sem embereknek.“) „Jam tempus adest, in quo tibi non semper pulvinarium mollities, quae te hebetem et delicatum reddant, adhibendae sunt, (quod est dissipatio virtutum et vitiorum fomentum atque contemptio mandatorum) sed interdum asperitas tribuenda est, quae tuam intelligentiam ad ea, quae praecipio, reddant attentam.“ (It az ideje, midőn nálad már nem a puhóság párnáját kell alkalmaznunk, mely tompa elméjűvé és elpuhulttá tenne, — mi az erények romlása, a vétkek tápszere és a jó szó megvetése, — hanem olykor szigorot kell érezned, hogy értelmed azokra, miket eléd szabok, figyelmes legyen. § 7.) Mintegy utasítást ad nekünk is, hogy ne kényeztessük el gyermekeinket, mert így magunk leszünk azok legnagyobb rosszakarói, hanem szelid keresztény szigorral neveljük őket.

Ez van a bevezetésben. Maga az intelem tíz fejezetre oszlik. Az első szól: de observanda catholica fide, (a katolikus hit megtartásáról), melyben ezeket olvassuk: „In

*) Corpus Juris Hungarici etc. Tyrnaviae 1751. Typis acad. soc. Jesu fol. pag. 123. —127.; Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana Sangalli 1849.; Szent István király tört. tanulmány írta Pór Antal, Pest, Szt. István Társ. 1871. 127., —139. l. Erdélyi János, A bölcselet Magyarországon, Budapest, Franklin T. 1885. 10—20 l.

primis praecipio, consulo, suadeo, fili charissime, ut Fidem Catholicam et Apostolicam tali diligentia et custodia conserves; ut omnibus tibi a Deo subiectis exemplum praebes; cunctisque ecclesiasticis viri merito te verum Christianae professionis nomen virum.“ (Mindenekelőtt: parancsolom, tanácsolom és meghagyom néked, kedves fiam, hogy a katólikus és apostoli hitet oly gondos buzgósággal és lelki éberséggel megtartsad, hogy minden Isten adta alattvalódnak példányképe légy, s minden egyházi férfin méltán nevezzen téged igaz keresztény férfinak), s a harmadik pontban ez foglaltatik: „Si vero scutum retines fidei, habes etiam galeam salutis. His quidem armamentis contra invisibiles et visibiles legitime dimicare poteris inimicos.“ (Ha pedig a hitnek pajzsát megtartod, bírod egyszersmind az üdvnek sisakját. Ezen fegyverzetben ugyanis jogosan barcolhatsz majd látható és láthatatlan ellenségeid ellen.)

Érjük ezen féltő atyai intelmek minden nemes szavát, mely még a koronázott fő legdrágább kincsének is csak a hitet vallja, azért tehát keresztény tanuló ifju, ha méltó akarja lenni a kereszténységre, hitét szilárd legyen, miut a közzél „et sine omni ambiguitate eam tenes“ — mondja Szt István Intelme II. c. 4. §-ban, — s bárhol és bármint sujtás az azt az élet ádáz küzdelmének lenéző és kiesnyítő szavai, az őszinte meggyőződésben komoly visszavetésen kivül észbe se vedd, mert csak egy életed vagyón és nem több, melyet Krisztusban kell eltöltened, s ha ezt hiúságnak áldozva eltecsérelted, többé visszaélned nem lehet. Inkább maradj kigunyoltan, mert férfi az, ki az igazság mellett rendületlenül megállja helyét, csak a gyáva, miut szélvete nád hajlik oda, hounan a félszeg elismerés mirigyes szavata szól felé.

S azért midőn majd elhagyod ez intézetnek, a te jó nevelőanyádnak falait és felsőbb tanulmányokra megy, vagy talán kilépsz az életbe, s a körülmények ugy hozzák magukkal, hogy kénytelen léssz hitbéli meggyőződésed felől bővebb ismeretet szerezve, másokkal eszmét cserélni, kik a vallásod előadta isteni igazságokat az emberek félszeg műveltségi felfogásának gyaró értelméhez mérik és hitbéli állhatatosságodért, mivel az ő üres közönyösségüköz alkalmazkodni nem akarsz, önmagukról való hín és öntelt ítéllettel töled az ugynevezett modern egyéni műveltség elismerését megtagadni készek, jellemes emberhez méltó módon tartis ki rendületlenül, hogy hiúságotat felverve valahogy el ne tértsenek az igazság szilárd alapjaitól, mert mihelyt szavukra hajolsz, bolondjuk léssz.

Jól jegyezd meg, hogy az egyéni műveltség nem néhány úresfejű vagy öntelt kortársunk tetszelgő elismerésétől függ, hanem annak a körülményektől és a személyek tetszés szerinti véleményezésétől független mértéke van, mely egyedül lelked erkölcsi tartalmában foglaltatik.

Jól tudj, hogy egy férfinak becsét egyedül intellectualis műveltségi súlyja határozza meg és sem származása, sem testi ereje, sem szépsége nem dönt e tekintetben. De hát mi a műveltség? talán a pozitív vallásnak alapjában beigazolatlan tagadása, a mit a mai korban sokan nagyon is korlátolt felfogással felsőbb műveltség gyanánt mutogatnak?, vagy talán sok dolog ismerete és tudása?

A tudomány egymagában, ha nincs helyes nézettel, nemes felfogással, érző szívvel, finom modorral kapcsolatban,

semmiképp sem műveltség. A műveltség, mint maga a tudomány is, mindennek az okát, észszerűségét, szükségességét és törvényeit keresi, de ez egy része csak, mert a műveltség a léleknek és szívnek teljes összhangzásában, a szépnek, jónak és nemesnek tudásában, értésében és gyakorlásában áll; innen beláthatjuk tehát azt, hogy egy vallástagadó vagy erkölestelen ember sem lehet abszolút értelemben művelt. Művelt csak az, ki lelkileg önálló, egyenlőleg független emberré fejlődött, ki emelt lélekkel küzd az életben, ki köteleességeit nemcsak teljesíti, hanem azokért lelkesedik is, ki ideáloknak, szép céloknak is tud élni, s ha kell s a mennyiben a társadalom megérdemli s méltányolni akarja, — annak egyuttal buzgó munkása¹⁾. S ebből érthetjük meg azt, hogy a művelt ember előtt nem a külsőlegyek, az önhittség és tetszészvágy hanem az ember belső értéke dönt.

Ezekből a gondolatokból megtudtad, kedves tanuló ifju, hogy miben is áll az a sokaktól illetéktelenül beképzelt és csak kevesektől helyesen felfogott emberi műveltség. S már most mi az, a mi a jelenben is az emberiség ezen egyenlőleg teljesen felülelhetetlen műveltségének alapul szolgál és abban összhangot teremt, ha nem a kereszténység, s ebben különösen a katolicismus, mely mint Krisztus igazi s egyéni szenvedélyektől el nem fordított hitének és az apostoli tiszta hagyományoknak egyedül fenntartója s őre, az emberi műveltség szerte-szét ágazó eszméit egy megdönthetetlen, eszménj, egységbe vonja össze, a melyből azután az egyöntetű működés számai bizton kiindulhatnak. S hogy már az idők múlásában és a jelen korban különösen sok hín és mint tudjuk, a végtelenül korlátolt emberi tudásnak szeretlen módon elbizakodott ember értelmi okok nélküli megingatni törekszik ezt az egyedül szilárd alapot, bátor vagyok akkor ellene vetni, mit fog vajjon helyette basisnak odahelyezni, hogy arra az emberiség művelődésének erkölcsi eszméi támaszkodhassanak, mert az ugynevezett természet, a melynek tisztaságára nagyon szeretnek hivatkozni, egyedek szerint változó, s így biztos alapul nem szolgálhat, mint Isten változhatatlan kinyilatkoztatása. Hát erre könnyű a felelet, mert ezeknél a hitetlen, vagy hitközönyös, vagy a kinyilatkoztatás igazságaiban emberi rövidlátással szabadon kutató uraknál semmi más ilyest nem találunk, még csak érintve sem, kivéve, mely minden szavukból kéri, gőgös, Istentől elrugaskodott egyéni önteltségüket, a melyre akármit is az erkölcsi műveltség tartalmát illetőleg építenünk nem lehet.

S azért ha majd az életben hallani fogod a mirigyes jelszavakat, hogy vallásod minden mást kizáró pozitívizmusa megfoszt lelkiszermereti és természetes szabadságotól, a melyek a művelődésnek előfeltételei, s ha ilyen módon lelked férfias büszkéségére akarnak hatni a hamis proféták, kik a kornak legnemesebb eszméit félszeg felfogással, hivalkodón ellened fordítani törekcsenek, bátran állj meg és ne félj! Véled lésszen az Ur igazsága a viszonyok és intézmények tényeiben, nálad lésszen az értelem és észszerű megcáfolás hatalma a tanok igazságában és az elvek idealizmusában. Tudj meg azért, hogy csak a törpe lelkek becsmérlik azt, a mi a katolicismusban nagyszerű és fenséges, tudatában lévén sokszor saját silányságuknak, hogy ahhoz lelkők alacsonyásával fölemelkedni képtelenek.

De már most mi is a te tanulói köteletséged, hogy erre a jövőre nemes küzdelemre méltóképen előkészíthess? mert

1) Blánár Üdön, Besztercebányai gymu. Értesítő 1893./94. 8. 1.

mint Szt-István mondja Jakab apostol közönséges leveléből Intelme I. c. 3. §-ban: „fides sine opere moritur.“ (meghal a hit cselekedet nélkül.) Neked is tehát kedves tanuló ifju, vallásod ügyében korodhoz mérten munkálkodnod kell! Minden módon arra kell törekedned, hogy megismerjed és fel fogjad az Isteni kinyilatkoztatás amaz igazságait, melyeket vallásod élted mértékével elődbe ad; tanuld azért laukadatlan szorgalommal vallásod tanait, törekedjél azokat megérteni és belemélyesd isteni tartalmukba; ne legyen az valami terhes foglalkozás előtted, hanem mint földi léted boldogságának is nélkülözhetetlenül szükséges és természetes előfeltétele, örömteljes munka. A vallás tökéletes ismerete és gyakorlása, s az erkölcsi eszmék mely átértéke férfi műveltségnek sarkokatos része leszen. Tudd meg azért jól, hogy a népek szellemi gazdagsága sokkal kevésbé függ az ugynevezett reális ismeretektől, mint inkább valóságos és erkölcsi nézeteitől és fogalmaitól, mert amazokkal csak anyagi jólétét lendíthet, míg emezek művészetét, bölcséletét és tudományát alapítják meg és fejlesztik lépésről lépésre. A férfi jellem is a vallásos és erkölcsi alapul és csak igen gyér reális ismeretet igényel.

Mert mit is ér minden reális tudás, ha nincsen annak erkölcsi célja? Mert mit érne az embernek, — mondja az irás, — ha az egész világot megayerne és telkének kárát vallaná? Szeretefoszlik a nagy szellemi tartalom az anyagiaság útvesztőiben és megsemmisül. Nézd az emberi szellem legkiválóbbjait, kik korszakokat alkottak értelmi hatalmukkal, vajjon találsz-e közöttük férfit vallás erkölcsi alap nélkül? Csak az anyagias törpeség az, mely az erkölcsi ideális nagyság értelmetlen megvetésével érvényt akart szerezni, hogy így alacsony silányúsága előttünk annál inkább felünjék. Eszembe jut egy bagynak mondott német államférfi jellemző nyilatkozata, t. i. Bismarck; ő volt az, ki a vallási és erkölcsi megtisztítás örve alatt indította a katolikusok ellen az istentelen kulturharecot. Mondják, vallásos ember volt, legjobban igazolja egy nem kevésbé magasrételt ítélete: Bismarck imádkozik az Istenhez és kér tőle valamit, de vajjon hol az Isten? Bismarck képzeletében. Bismarck tehát kéri a maga képzelt, tehát maga alkotta Istent azaz Bismarckot, hogy adja meg Bismarcknak azt, amit Bismarck amúgy is megadhat önmagának. De végtelenül eszes gondolat! Mi kik velünk született erkölcsi érzéstől ösztönözve gyűlöljük és megvetjük másokban a szertelen önteltséget, hát ezzel a nagysággal mit teszünk? Különbben korunk emberei legnagyobb részének vallása a féktelen hiúság és önimsteniség. Szeretlenek látszó, de magában véve tires tudással megtagadni az Istent és önmagamát állítani annak helyére, az bizonyos magasabb fokú műveltségnek tiszteletük.

(Vége köv.)

Tanárok kongresszusa.

(Vége.)

2.) Ezen előterjesztés után jelenti az elnök, hogy Pál István apát-kanonok-referens kíván szólni. A közgyűlés örömmel hozzájárul. Mire Pál I referens ur a következő szép beszédet mondja:

Uraim! T. Kongresszus!

Önök, státusunk tanárai, most IX. évi rendes összejövetelüket tartják és tartják épen úgy, mint a multkor azt is ott, a hol Püspökünk ő méltósága a megfelelő ünnepek között a tegnap avatta fel ezen intézetet annak a teladának, a melynek szolgálatában Önök állanak.

Önök a gymnasium, tehát a középiskola — közepoktatás szolgálatában állanak. Kelle-e azt mondani, hogy minő fontos a középiskolai oktatás? Ott nyeri képzését az ifjuság azon része, a mely a nemzeti — a társadalmi intelligenciának zömét teszi, szinét képezi.

A társadalomnak értelmiségi kinézése általánosságban a középiskolától függ.

Emelkedhetik annak egy része fennebb, maradhat a másik alább, de a művelt közönség zöme a középiskolából kerül ki. Minő figyelmet és gondot kell tehát a középoktatásra fordítani! Ide talál, hogy minő az iskola, olyan a nemzetek.

Mi katolikus keresztény magyar nemzedéket akarván nevelni, ennek megfelelően iskolánk is kath. ker. magyar intézetek. A mi oktatásunk-nevelésünk nem felekezeti, az nem egy bizonyos irányra — körre terjedő felfogásnak — gondolkodásnak áll a szolgálatában, hanem általános érvényű elvek-ből indul ki, azokon épül föl és azokra támaszkodik. Egyetemes, világ eszme az, a mi irányítja, befolyásolja felfogásunkat, gondolkodásunkat, a mely forrását Istenben bírja — eredetét ő tőle veszi.

Ez azonban magyar nemzeti művoltunkat nem zárja ki. Mi egyetemes keresztény szellemünk és magyar nemzeti érzésünk jól megtudjuk egymással egyeztetni: a kettő egymást nem gyengíti. Mi egyszerre vagyunk kath. keresztények és magyarok; azoknak születünk, azok vagyunk. Jöjjön ho zánk bárki és annak fog bennünket találni: katolikus keresztény magyarnak egész életünkben, összes működésünkben és minden törekvésünkben. Nem tulajdonítok szávainak oly nagy fontosságot, hogy érdemes legyen azokra hivatkozni, de mégis ezek kapcsán utalok arra, hogy eddigi felszólalásaimban kongresszusaink volt alkalmam ennek tüzetesebben adni kifejezést, hangsúlyozva idevonatkozólag kötelességeinket is; azért ennek további fejtegetésétől itt elterhetek. De azért mégis jön kifejezni itt is, hogy mi testestől lelkestől keresztény magyarok lévén, keresztény magyar kulturát akarunk, annak a munkásai vagyunk, keresztény magyar kulturát akarunk mindenütt, akarunk itt is, mert azon a földön, a melyet magyar hának nevelünk, más nem is lehet, mint keresztény magyar kultúra; itt mindennek kereszténynek kell lennie és magyarnak!

Oly helyen vagyunk és tanácskozunk ezen elvek alapján iskola-ügyekről, a hol azon szellemnek, a melynek munkásai vagyunk és valljuk magunkat, nagy alkotásaival találkozunk. Nem vagyunk mi itt sem idegenek; multunk van nekünk itt is és arra visszaemlékezve eszünkbe jut az egyszerű kereszténység, a virágzó katolicizmus néps káptalanával, vagyonos apátságokkal és tekintetünk szent Katalin templomára irányul, a fekete nagy szász templomra, építészeti nagyszerűségével bámulatunkat vonja magára s szemlélése is gyönyörködéssel tölt el. Ez a templom nem a mai korból való, hanem azon időkből, a mikor mindnyájan egyek voltak őseink. Egységes szellem összetett erőkkkel hozta azt létre, a mely táplálékát az egyetemes kereszténységből, a katolicizmus fenségéből vette és bírta. Azóta hasonló alkotásokkal nem találkozunk.

A verseny a különböző tényezők között az erők működtetésénél fogva természet szerűleg hatott; a különböző erők egymásra kölcsönösen hatnak és nem engedik egymást télenységbe süllyedni; a t-vekenység az erők működéséhez képest kisebb vagy nagyobb fokú, de állandó; mindig lesz valami. Azonban egységes szellemben összetett erőkkkel nagyobb művet lehet létrehozni, mint osztott erővel széthuzás mellett.

Főlöleges az emberiség életében vett példákkal ennek bizonyításába hocsátkoznom, de megvilágításul mégis felho-

zom, hogy minő hátrányos, a mikor egy községekben az egy-séges kereszténység helyett különböző felekezetek vannak. Mindenik igyekszik sokszor ereje teljes kimerítésével magá-nak templomot, iskolát állítani. De akárhányszor minő tem-plom és minő iskola az és minő ellátása a papnak és taní-tónak! csupa nyomorúság, kínlódás. Minő nagy előny lenne, ha egység s e-vel illő templomot és iskolát állítanának és gondoskodnának, hogy a pap és tanító kellően ellátva az anyagi gondoktól meuten élhessen magasabb hivatásának.

Nem lehet tagadni, hogy itt Brassóban szép templomok, jeles iskolák vannak; de mégis mi lehetne itt is, ha egysé-ges szellem egy templomban és egy iskolában egyenitend az egy igaz Istent hívők egységes seregét! mennyi máskép állana ma minden! Bizonyára nem kellett volna anyi vajú-dáson menni keresztül, a míg a keresztény magyar nemzeti kulturának ezen épületet állítani lehetett.

Nó de a mi szellemünk egyuttal a kitarítás szelleme is, a mely előbb vagy utóbb mégis csak célhoz vezet. A jövő a miénk.

Az erdélyi r. k. státus tanárait, mint a katolikus kesz-tény magyar nemzeti kultúra munkásait IX. kongresszusuk-n a főtanhatóság nevében üdvözlöm és munkálkodásukra a segítségül hívott Isten áldását kívánom.

A beszédet élénk figyelemmel hallgatta a közgyűlés, mely után Szamosi János dr. egyetemi tanár igazgató-taná-csos kért szót s körülbelül a következőket mondá: Az üdvözlő beszéd oly harokot érintett keblemben, a melyek szükségessé teszik felszólalásomat. Ott voltam a magyar közoktatásügyünk kezdeteinél s munkálkodtam hosszú évtizedeken át annak fejlesztésén. Közoktatásunkban az óvodától az egyetemig egységes irányzat uralkodik. Mint középiskolai tanár kezdet-tem pályámat s mint egyetemi tanár is megtartottam az ősszekötötést a középiskolával. A tanár működésében szeretet a növendékei iránt a fő. Én szerettem tanítványaimat s olajítottam, hogy ők is szeressenek engem. A kongresszus elnökeinek üdvözlő beszéde biztosít engem az önök szeretet-éről s ez nekem a legszebb jutalmam.

Czobor Béla dr. egyetemi tanár is meleg szavakban mond köszönetet az üdvözlőért. Pályámon, ugymond, egy-házam és hazám ügyét szolgáltam, s örvendek, hogy oly egyesület közgyűlésén lehetek jelen, mely az enyémhez hason-ló eszmék terjesztését tűzte ki feladatának.

3.) Elnök felhívja a titkár jelentésének megtételére.

Erőss J. titkár mielőtt jelentését felolvassa, indítvá-nyozza, hogy ugy az elnök, mint a mlts. Igazgató tanács megbízottjának beszédjé az egyesület jegyzőkönyvében meg-örökítessék.

T i t k á r j e l e n t é s .

Mélyen tisztelt kongresszus!

Nem csak az erkölcsi életben, hanem a társulati élet-ben is érvényesül az az elv, hogy ha nem halad előre, ha csak meg is áll, már tesped, hanyatlak. A mi egyesületi élet-ünk a közgyűlésekben nyilvánított meg. Ezeknek a közgyű-léseknek feladata: megmutatni azt, hogy milyen életképes a mi egyesületünk, mennyiben munkálkodik és éri el azt a hármast célját, a melyet alapszabályaink megjelölnek.

Eddig nyolc közgyűlésünk volt. A legutolsót két év előtt Gyulafehérvárt a gym. új épületének felszentelésékor tartottuk. Ezen közgyűlésről mint az előző kettőről is külön kiadványunkban számoltunk be, a melyet a hazai sajtó és sajkfolyóiratok is előismeréssel fogadtak. Kezdő társulat va-gyunk, nagy eredményekkel nem dicsekedhetünk. Közgyű-léseinken egyes napirenden levő pedagogiai és didaktikai kérdésekről értekezünk, megvitátjuk azokat s nem annyira határozunk, mint felvilágosító utasításokat adunk egymásnak. Mindenek fölött pedig szent vallásunk szelleme vezet és irá-nyit minket egész társulati életünkben.

Áttérve társulati életünknek két esztendejére, a követ-kezőket említhetem fel.

Tartottunk két választmányi gyűlést 1901. április 15-én és okt. 16-án.

Ezen gyűléseken a mult közgyűlés határozatait bajtot-tuk végre illetőleg utasításainak tettünk eleget. A művészeti oktatásra és a keresztény klasszikusokra vonatkozólag kiad-ványunk tájékoztat.

A vasuti kedvezményes jegyekre vonatkozólag mi is folyamodtunk a közlekedési miniszterhez, ugyancsak tanuló ifjaink számára is a műemlékek és muzeumok könyvebb meg-tekintése végett szabad jegyet kértünk, azonban, s ezt fáj-dalommal jegyezem meg, méltányos keréslnket elutasították.

Ezeket kívül választmányi gyűléseinken a jelen köz-gyűlés programjának összeállításával foglalkoztunk.

Az igazgató tanács is nagyban segit.

Felvettük a jelen közgyűlés programjába főtanható-ságunk felhívásának engedve: A tanulók feyvelmi és tanul-mányi hanyatlásának okairól s a latin nyelvtanok kérdéséről szóló pontokat is.

A választmányi gyűlés felhívására gondos elnökünk féljegyért is kérelmezett a jelen közgyűlésre utazó tagok számára s köszönet érte a magy. kir. államvasutak igazgató-ságának, e kedvezményben részesültünk is.

Még ha felemlitem, hogy társulati lapunkban s az iskolai értesítőinkben didaktikai és néhány neveléstani kérdésekről is értekeztek, két évi munkáságunk főbb dolgaival beszámoltam.

Munkálkodtunk tehát csendesen, nem nagy zajjal, de figyelemre méltóan.

S ha számba vesszük, hogy bár drága hazánkban sok kath. középiskola van, azoknak egyesülése még csak pium desiderium, örömmel tekiuthetünk a mi egyesületünkre. A keresztény nevelés és oktatás széles mezején kicsi tltz, a mely azonban világit és melegit s hogy ne legyen multó pasztor tltz, az rajtunk áll. Tegye meg mindenki a magáét. Kérem titkári jelentésemnek tudomásul vételét.

4.) E pontban elnök felhívja Baráczai Sándort, hogy „A művészeti oktatás”-ról szóló előadását tartsa meg.

Baráczai érdekes felolvasásában, melyet kiadványunkban egész terjedelmében közlünk, a következő indítványt teszi: Mivel a skioptikonhoz szükséges képek felette drágák (1 drb. ára 3 frt. 50 kr.) azért tisztelettel kéressék fel a mlts. Főtanhatóság arra, hogy a Siraubert Ödön ny. tanár által utóbb meghatározott minimális kiterjedésű műgyűjteményt Licegare düsseldorfi cégnél az összes gymnasiumai számára egy példányban kegyesen megrendelői és kifizetni méltóztas-sék, hogy ez a kollekcio havonként felváltva egyik gymnas-iumból a másikba vándoroljon s intézeteink ifjúságának veti-tőgéppel 28—28 előadásban bemutatassék.

Elnök megköszönvén a felolvasónak előadását, indítvá-nyának megvitására hívja fel a közgyűlés tagjait.

Wolf Károly nem tartja helyesnek a vándorolttást, lassankint történnék inkább a beszerzés. Az oktatást a rajz-tanarra kívánja bízati s a célszerű vezetés szempontjából megfelelő segéd könyvek beszerzését ajánlja. Holló Károly is ellene van a vándorolttásnak, ajánlja a műemlékek fotográf-ájának a megszerzését vagy azoknak rézkarcokban veti-tőgéppel való bemutatását.

Erdélyi Károly szerint a mult közgyűlés által megáll-ított kanon még nincs megvitava és kiegyeztve, tehát még nem határozhatunk. A vándor képek eszméjét helyesli, ezen módú oktatás sikerül Olmichban, sikerülhet nálunk is. A művé-szeti oktatásban is feltűnik az a nagy különbség, a mi az iskola és az élet közt van. A kettő közt való áthidalást szeretné keresztül vinni ugy itt, mint a vallásoktatás terén. Szerinte egy-egy seccios képet is belehetne mutatni ezen cél eléré-se végett.

Szamosi János egyetemi tanár figyelmeztet, hogy a mindenütt hangoztatott tnterhelés ne fokozódjék a művé-szeti oktatás által; épen azért ez külön tautárgyként nem szerepelhet a középiskolában. Lényeges a fogyatkozás a sza-badkézi rajzban s így hiányzik a művészeti érzék. Ezt kell nevelni, ezt eszközöje elsősorban a rajztanár, de tegye meg a magáét a főbbi tanár is, mert a művészeti oktatás minden ágához értő ugy sincs. A főtanhatóság gondoskodik, hogy in-

tézeteiben megfelelő képek legyenek, ezeket ki kell tenni a falakra s alkalomadtán meg kell magyarázni.

Nagy figyelem közt szózott a tárgyhöz *Czobor Béla* dr. A külön tárgyként való tanítást ő sem helyesli. Mindent ugysem lehetne tanítani, s oly dolgok is taníttatnának, amelyek nem valók egy középsikolai tanulóknak. Mint a vallás tanításban a vallásos érzék, úgy itt is a művészeti érzék nevelése a fő. Minden tárgyat úgy kell tanítani, hogy a szép iránt való szunnyadó érzéket felkeltjük, de az anyagot is meg kell választani. Előbb a mi hazai műemlékeinket mutatunk be, mert különben kozmopolitikus lesz oktatásunk. A hittanár ismeresse meg tanítványaival egyházi műemlékeinket. Csodás hatásuk van ezeknek. Felelmi báró Schmidt hírneves építész esetét, ki azért tért át a katolikus vallásra, mivel csak ez mutat fel nagyszerű építészeti emlékeket. Az ősi egyház emlékei, a katakombák 7 millió sírja magaslatos példákat szolgáltat.

Pál István referens pártolja az előadó indítványát, csak az a baj, hogy a fötanbátóság nem ismeri a költségeket, hozzon a kongresszus konkrét határozatot s akkor mint mindenben, úgy a skiptikon megszerzésében is közreműködik.

Baráczy előadó szól még a felszólalásokhoz. A következőkben terjeszti elő a határozatot: a közgyűlés az előadó indítványát elfogadja, megjegyezvén azt, hogy nem ragaszkodik teljesen a Straubert-féle kaanonokhoz, hanem mindenképp az hazai műemlékek képeit fogja beszerezni, az egész beszerzendő kollekcio felől majd később határoz.

5. E vita végén érkezett meg *Püspök Urunk* ő méltósága, kit az elnök nagy tisztelettel üdvözölt. A kegyes főpásztor üdvözlő beszéde után az elnök *Balog József* hitva fel, hogy ismeresse: A hitoktatás régi és újabb tantervének a kérdését.

E lelkes felolvasás után, melyet kiadványunkban egészen adni fogunk, *Püspök urunk* ő méltósága beszélt. Több helyről — ugymond a főpásztor — felhangzott a vád, hogy én a gyakori gyónás és áldozás s a szentgyakorlatok tartása által az ifjúságot pietizmusra sőt képmutatásra vezetem. Súlyos vád ez. En a kegyelmi életet sürgetem, ez kétségtelen, de sokan úgy okoskodnak, hogy a tanulóknak majdha az életbe kikérülnek, így beszélnek: eleget voltam a templomban, eleget gyóntam mint diák, s abban hagyják gyakorlataikat. Felhívja a Főpásztor a kongresszust, hogy miképpen gondolják elérhetni azt a célt, a melyért mindnyájunknak munkálkodnunk kell, hogy e hazának önrzetes keresztény férfiakat neveljünk és adjunk. Beszéljenek nyíltan, férfiasan, terjesszék elő nekem akár a kongresszusból, akár testületileg véleményeiket. Most pedig hogy annál szabadabban nyilváníthassák nézeteiket, még egyszer Isten áldását kérve működésükre s mert egyéb fontos dolgokkal is el vagyok foglaltva, távozom. A távozó főpásztort a kongresszus éjjelei kísérték. Ezután az elnök egy negyed órára az ülést felfüggesztette.

Szünet után többek hozzá szólására a vallásoktatásra nézve elnök javasolja, hogy miután a kongresszus a *Püspök* ur által felvetett ügy tárgyalására nincs elkészülve, jelenleg nem határozhat, hanem a kérdést behatóbb tanulmány tárgyalásával s a jövő közgyűlésen érdemlegesen fog azzal foglalkozni.

A közgyűlés az elnök előterjesztéséhez hozzájárul.

6.) E pontban *Bárdy Vazul*: A tanulók fegyelmzése címén olvas fel.

Az érdekes felolvasást kiadványunkban egész terjedelmében adni fogjuk. „A tanulók tanulmányi és fegyelmi hanyatlásának okai” címén felvett pont tárgyalását, mert félreérthetőség miatt annak előadója nem jött el, a jövő közgyűlésre kívánja használni az elnök. A közgyűlés ehhez hozzájárul.

7.) *Boszló József* „A latin nyelvtanok kérdése”-ről olvas fel.

Elnök az idő előhatalosságra hivatkozva, mivel látja, hogy a felolvasás és az előadó indítványai nagyon tárgyalágo-ak, azokat egészen elfogadásra ajánlja, mihez a közgyűlés hozzájárul.

8.) Az elnök az előterjesztésben megállapított indítványok tárgyalását tűzi ki napirendre. Előzőleg bejelelvi, hogy *nos Szamosi János* az egyesület alapító tagjai sorába lép.

Erdélyi K. indítványa a) Ha akármelyik gymnasiumunk könyvtára v. levéltárában jezsuita iskoladrámákat találunk, dolgozzuk fel mi vagy dolgoztassuk fel azzal, a ki ami körünk-ből való. Eddig nem ismert egy könyvet se adjunk át másnak, ismeressük mi magunk, b) kérjük meg a Szent-István társulatot, hogy irasson kath. költőkből egy Antológiát, melyben hazai és külföldi jelesebb vallásos költeményeinket vegye fel.

— A közgyűlés mindkét indítványt elfogadja s ez utóbbi eszközzésével a központi választmányt bizza meg.

9) *Bordeaux* Arpád indítványa:

„E. év december hó 17-én lesz negyedfél-százados évfordulója a XVII. évszáz legkimagaslóbb magyar politikusa, *Martinuzzi Fráter György* halálának. Egy adáz, viszontagságokkal teljes negyedszázadon keresztül, dühödő polgárháborúk és pogány küllelenség rettenetes támadásai közepette munkálkodott ő fáradhatatlanul hazája függetlensége és katolikus keresztény hite érdekében. Kétségbeesítő küzdelem folyik az ő korában kelet és nyugat Európa két világhatalmassága között: Nagy *Szolimán* és a *Habsburgok* birodalmi között. A rettenetes küzdelem színhelyeül pedig hazánkat jelöli ki a legteljesebb isteni rendelés.

1541. augusztus 29-én az ország szíve, Buda is hosszú időre pogány kézbe került. Ekkor teremti meg *Martinuzzinak* vasakarattal párosult lángéze az önálló, független Erdélyt, hogy a rabiga kerserves sulyát vállalja borzózó magyar haza részére egy másfélszázadig fennálló menedéket, védő bástyát állítson oda. Ő jelöli meg egyuttal azt az irányt, melyet a már külön állammá alakult országrészeknek magatartásában a testvérhaza javára is követnie kell, ha a török és német versengései között egyiknek sem akar zsákmányává esni. És politikája életrevalóságának Erdély másfélszázados története fényes tanúbizonyságot adta, jóllehet magának *Martinuzzinak* e politika, vallási és hona miatt kellett épen hitszegő szövetséges társa kezétől vértanu-balált szenvednie. *Martinuzzi* igazsági küzdelmeinek, munkásságának eredményei messze kibátrók voltak, érdemesek, méltóak szinte elismerésünkre, igaz hálaunkra. Ép azért, úgy hisz-m a melyen tisztelt kongresszus közösi érzésével találkozik, mikor azon indítványt vagyok bátor előterjeszteni, hogy egyesületünk küldjön ki kebeléből egy bizottságot, mely országos gyűjtést indítson egy Gyulafehérvárt esetleg Kolozsvárt felállítandó *Martinuzzi-szoborra*, mivel e nagy férfi emlékét méltóan megörökítő ily szobor mindeztideig még sehol sincs hazánkban.

Többek hozzászólása után a közgyűlés hozzájárul *Pál István* referens azon indítványához, hogy emlékekkel jelöljük meg a nagyférfi sírját Gyulafehérvárt a székesegyház falában. A gyűjtés rendezésével a közgyűlés a választmányt bizza meg.

10) Az erdélyi egyházmegyei tanítók egyesülete arra kéri a kongresszust, hogy gyűléseinket velük együtt tartsuk. A közgyűlés ez indítvány megtartolását illetőleg a kérdés fölött való döntést a választmányra bizza.

11.) Többen terjesztik elő a következő indítványt. Kérjük meg *Püspök urunk* ő méltóságát, hogy vasár és ünnepnapokon a tanuló ifjúságot mutesse fel a delutáni istentisztelet alól. A közgyűlés az indítványt elfogadja; a kérésnek és indító okainak megfogalmazását a választmányra bizza.

12.) E pontban elnök úgy a maga mint tisztársai nevében lemondását bejelenti a közgyűlésnek.

A közgyűlés egyértelműleg eddigi tisztviselőket hivataluk további viselésére kéri fel illetőleg bizza meg.

13) A jövő közgyűlés helye *Hassák Vidor* igazgató meghívására *Kézdivásárhely* lesz.

Több tárgy nem lévén, elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére *Czibalmos József* és *Wolf Károly* tagtársakat kéri fel.

T Á R C A

Óda Szent Imréhez.

Regősök vették ajkukra neved
 És zengtek Rólad esodás éneket;
 Krónikák kötik szívünkre nekünk:
 Szent voltál, hozzád hasonlók legyünk.
 Keveset élél, de az is elég,
 Hogy kegyelmébe fölvegyn az ég.

— És im Szent herceg emlékedet áldva
 Ünnepet ül ma e hon ifjusága.
 Téged ünnepel! Lobogód körül
 Erős, elszánt csapatát tömörül
 S esküszik, hogy nem marad tétlentül,
 Hanem fog küzdni rendületlenül.

S te herceg, aki századokon át
 Vezetted e hon ifju csapatát,
 S zászlódat mindig diadalra vitted:
 Ugy-e Szent herceg, nem hagysz el te minket?
 Előtted állva esdekelve kérünk,
 Légy aki voltál, légy ami vezértünk.

— Mert bár felettünk béke napja süt,
 Láthatlan ellen üldöz mindenütt.
 Ott van mindenhol, bár álcázott area
 Tagadni lát-zik, hogy készen a harera.
 Maró gunyjával támad minketünk,
 Nem szentség neki a becületünk.

Édes szőlőnknek könyvesője hull,
 Vízik a földjét irgalmatlanul,
 Pusztul, rommá lesz sok ősi család,
 Ősi birtokban döszöl a galád.
 Arcot is cserél, de milyen hamar . . .
 Ne hidd el népem, sohase lesz magyar.

Más a köntöse, más az istene,
 Valami titkos démon van vele,
 Az űzi, bajtja esztelen, bután,
 Az uszítja e gyilkoló tusán:
 S följajdulunk mi, mi az ifjuság,
 Mert mi is vivjük ezt a vad tusát.

Színes álmokkal jövünk meg ide,
 Szívünknek van még reménye, hite,
 Hisszük, hogy álmunk itt valóra válik:
 S küzdünk kitartón, lelkünk szakadtáig —
 S térdünk megcsuklik, szívünk megremeget,
 Becsülettel itt győzni nem lehet.

Oh, te Szent herceg, biztass hát te minket,
 Te tedd erőssé gyöngé sziveinket.
 Próbára tettél ám, de mi magunk,
 Nélkülöd gyöngék, tétlenek vagyunk:
 Kiket mindennap elborit a vétek,
 Tegyen erőssé a te szent erényed.

Szívünk ntánad oly epedve ég,
 Téged sóhajt ez ifju nemzedék,
 Ha te vagy vele, a helyét megállja
 Lesz komoly célja, nemes ideálja:
 Kuruc időknek virtusán bevél.
 S a te lobogód, azt viszi elül.

Rajta két szó áll: a hit és haza.
 Ez a mi ajkunk legszebb két szava.
 E két szóval megyünk mi a csatába,
 Ebből fakad a győzelem virága.
 E két szó talizmán, szentség nekünk.
 És győzünk Imre, — csak te légy velünk!

Kiss Menyhért.*

KÜLÖNFÉLEK.

— **Orgona benediktálás.** Püspök urunk a szt. ferencrendiek helybeli temploma részére a pécsi Augster cégnél egy gyönyörű orgonát készíttetett, melyet a püspök ur megbízásából f. hó 10-én egy magaslatos beszéd kíséretében benediktált *Imcs P. J.* kanonok és főesperes ur. Délben a plebánia s a szerzet elhíjjárósága a főesperes ur vendégszerető asztalához volt hivatalos, hol az első pohárköszöntő a bőkezű és áldott főpásztor egészségére és hosszú életére hangzott el.

— **A munka jutalma.** Cserni Béla dr. főgymn. tanárt 30 éves tanári működésének megünneplése alkalmából, mint értesültünk, az erd. r. k. státus 1901. okt. 14-én 1877. sz. a. kelt határozatával „kiváló munkálkodása elismerésül, és soron kívül (ami nagy, és a tanári életben csak fehé hollóként mutatkozó jelenség) 200 koron évi rendes pótlékban részesítette, mely összeget nagyon természetesen — az ő rég kiérdemelt nyugdíjába is — beszámítják annak idején. Itt említjük meg azt is, hogy az érdemes férfit jubileuma napján Püspök Urunk üdvözölte legelsőnek s megajándékozta egy gyönyörű kivitelű olajfestményvel. (Ecce Homo mellkép.)

— **A kézdívasárhelyi oltáregylet** dicsőséges fennállásának és áldáos munkálkodásának 25 éves jubileumát templomi ünnepséggel és díszgyűléssel f. évi nov. 19. és 20. napjain tartja meg.

— **Ünnepély a papnevelő-intézetben.** Folyó hó 10-én a papnevelő-intézet irodalmi iskolája egy minden tekintetben sikerült kis ünnepélyt rendezett Püspök ur ő Méltósága magas névünnepe alkalmából. Az ünnepélyen megjelent az intézeti előhíjjáróság, a keblü papság és a hívek közül is többen. — A program (lapunk most számában hoztuk) minden egyes pontja igen szépen sikerült; különösen az énekszámok és *Mártonffy* főduktor felolvasása keltettek méltó felléniést.

— **Kitüntetés.** Püspök ur ő Méltósága *főt. Bardócz Dénes* nyugalmazott plebános aranyosítás áldozár urat, tekiüttel ama tevékenységre, melyet ő egy a lelkipásztorokodás, mint a nevelés-oktatás terén egykor kitejtett, 1901. aug. 15-én tartott 50 éves papi jubileuma emlékéül tiszteletbeli alesperessé kegyeskedett kinevezni. Gazda Dénes szovátai lelkész a templomban lévő jelen nagyszámú közönséget a szószékről figyelmzettette a főpásztori kitüntetésre, csak azt hallgatta el, hogy egy, a mint vannak isteni tisztelet végeztével, menjenek vele együtt fűd. Bardócz plebános ur házához, ott majd mindent megfognak tudni. A hívek annálukább szíves készséggel engedtek papjuk felhívásának, mert a kitüntötött plebános 9 és fél évig az ő lelkiatyjok volt és nemesak akkor érde-

* Szavaltta a kolozsvári egy-temi kath. ifjuság által f. hó 10-én rendezett Szt. Imre-ünnepélyen.

melte ki a köztisztelést és szeretetet, hanem most is, midőn nyugalmra ide vonult, hogy a szavatai sós-gyógyforrásokban keresen enyhülést hullésokozta fájdalmaira. Az idő is rendkívül kedvező volt arra, hogy az egész templomi gyülekezet — mintegy 5—600 hívő — az ünnepelt háza előtt elhelyezkedhessenek. Midőn a még mit sem sejtő ősz pap a háza köré gyülekező nagy ünnepelő közönséget látva, kilépett a tornácra: Gazda Dénes l-kész az egyháztanács és iskolaszék élén állván, hosszasan beszédben emlékezett meg az ünnepelt plebános érdemeiről és hosszas, de békéltetéssel viselt szenvedéseiről és fájda-mairól. Azután örömmel hozza tudomására, hogy az érdemeket legilletékesebb helyen is méltányolták, mert ime a legkegyelmesebb Püspök ur a következőket írja: (ekkor felolvassa a kinevezési okmányt s annak tartalmát a néppel magyar nyelven közli, és a kinevezési okmányt ünnepélyesen átadja.) A csaknem 30 évi hosszúságú szenvedés által testileg megviselt ősz pátriárka székét hozatott magának s a megbatottság könnyei közt hallgatta végig az fődvülő beszédet és a kegyelmes főpásztori kinevezést. Midőn a nép megértette hogy egykori lelkipásztorát alesperesnek nevezte ki Püspök ur ő Melbósága, hatalmas eljében tört ki. A kitüntetett agg pap a meghatottság hangján mondott hála-köszönetet a legkegyelmesebb főpásztornak magas figyelméért, a népnek a szíves tisztelgésért. Simonfi Antal szavatai kántor-tanító lépett ekkor ele és igen esmos beszédben fődvőzölte a tanító kar nevében az a esperes urat, mint olyant, ki egykor szintén az ifjúság nevelése és oktatása körül tárodzott. Végre Kelemen János kath. megyebíró, mint községi képviselő az ő egyszerű de őszinte szívből származó szavaival kívánta a politikai község nevében, hogy az esperes ur jó egészségben sokáig viselhesse a lilaszíni pápi övet. A lakosság, a két utóbbi szónoklatra is elhangzott köszönő szavak után 3-szoros hatalmas „éljen”-i zuga azon kegyes megnyugvással távozott háza, hogy tehetősége szerint ő is lerótta tiszteletet azon érdemes térnu iránt, kit maga a főpásztor ur is meg-tisztelt és kitüntetett.

— **Óltáregyesületi hírek.** „Accedentes ad tabernaculum flexis genibus usque ad terram suppliciter adorent”. Ime egyik tárgya az óltáregyesületi gyűléseknek. Beszéljünk arról sokat, sőt mutassuk meg, hogyan kell térdet hajtani, ha nincs kitéve a Szentség, hogyan akkor, ha ki van téve? „Intus autem ad minus panis seici *albi coloris* totum contegendum est.” Tehát a tabernákulum belsejének nem szabad zöldnek vörösnök, kékek lenni; fehér selyemmel vonandó be. Az egész belekerül 6—7 koronába.

„Imagines, aut reliquiae sanctorum, vas florum superimponi non possunt.”

A tabernákulum tetejére tehát nem szabad tenni mást, mint a keresztet; nincs helye ott az ereklyéknek, képek-ek, szobroknak, sőt a cserép virágoknak sem.

A közös zászlóra gyűjtött főösszeg volt 899 kor. 80 fill. Ujabbau Korbu Ignác-ne gyűjtő ivén beklüdetett: 52 kor., Tamásy Imre lelkész iven K.-Vasárhelyről 10 kor., Sueff Jozset alesperes ivén Verespatakról 53 kor. 60 fill. A mostani főösszeg: 1015 kor. 40 fill.

Zetelakán új egylet alakul. A tagok száma eddig 254. „A Szentség a hónap első vasárnapján d. e. 8-kor tétetik ki és d. u. 5 óráig ünnepélyes adorálót tartunk. A tagoknak ezenkívül egy egy havi órát is kifejölünk nappali vagy éjjeli időre.” Üdvözöljük ez új egyletet. Tagsági díjnl beklüdetett: 60 kor. 96 fill.

Gy.-Alfaluból tagság díjban kaptunk 40 K. 08 fill. Csik-D-án i egyesület 23 K. 04 fillt küldött.

Bárá Huscár Karolyné Abafajáról, óltáregyesületünknek buzgó pártó ój, a művészi hangverseny jegyét 10 koronával váltotta meg.

Mavoglia Antalné Temesvárról a belépti jegyért 6 kort. küldött.

A közös jelvényre újból felhivom a ft. Igazgató urak szíves figyelmét. Kaplító nálam vagy egyenesen a kereske-

dőnél (Weisz Frigyes Budapest IV. Kálvintér 3.) Egy darab ára 4 fillér és a portó.

Gyergyó-Szt.-Miklósról beklüdetett a jegyzőkönyv és a névsor 377 tagról.

„Óltáregyesületünk minden hónap első vasárnapján a közös istentiszteletet következő módon tartja: D. e. 8-kor tartani szokott szt. mise végeztével a Legfőlségesebb nyilvános imádásra kitétetik a kitéve marad d. u. 4 óráig. D. e. 10-kor ünnepélyes szt. mise s ez után szt. beszéd van; d. u. az itteni körülményekre tekintettel a vesernye 1/24-kor kezdődik. Jézus S ive litániáját imádkozzuk, végén áldás. Hála az édes Jézusnak, adoralók igen szép számban vannak. Vesernyék alatt különösen tömve a templom. Jövő hónap első vasárnapjától d. u. lesznek a szt. beszédek. A főoltárt virágokkal a jó növérek ékesítik. Mióta az egyesület megalakult, a mellék oltárokat is virágok díszítik. A sziv virágainak apolásáról sem feledkeznek meg a tagok. Mar többen vannak, kik minden hó első vasárnapján gyónnak és áldoznak. Mindennemű figyelméztetést szeretettel fogadunk.”

Intentiókkal rendezekem (egyelőre 164). A kik óhajtanak sacrumokat, szíveskedjenek hozzám fordulni. En listromot vezetek a nevekrol s amit kapom az intentiókat sorrendben fogom küldeni. A = 35 kr.

Segesvárról írják: „Óltáregyesületi dolgaink jól folynak. Most elhatároztuk, hogy minden hó első vasárnapján „estélyeket rendezünk az óltáregyesület javára, hogy így is valamit gyűjtsünk. A tagok nagyban buzgólkodnak, csakbogy sikeres legyen. Majd küldünk programot. Indító ok volt ez estélyek rendezésénél, a híveket a református estélyektől visszatartani; miután ez előtt timentőleg propter bonum pacis támogatatták a „hazafias” egyházat anyagilag. — Most lesz mit támogatni s nem kell a szomszédba menni.

Táblázatos kimutatás az óltáregyesületekről:

1	Gyulatehervár,	a tagok száma	152.
2	Nagy-Ernye	”	72.
3	Teke	”	67.
4	Segesvár	”	222.
5	Deésakna	”	28.
6	Kudsir	”	121.
7	Sz.-Üdvarhely (barátoknál)	”	320.
8	Atyha	”	104.
9	Csik-Delne	”	92.
10	Akosfalva	”	95.
11	Kaal	”	101.
12	Gyergyó-Alfalu	”	402.
13	Éted	”	58.
14	Székely-Keresztur	”	48.
15	Királybánya	”	67.
16	Vágás	”	212.
17	Csik-Csiesó	”	206.
18	Marosvásárhely (barátoknál)	”	224.
19	Csik-Nagyboldogasszony	”	152.
20	Korond	”	234.
21	Kolozsvár	”	285.
22	Zetelaka	”	254.
23	Gyergyó-Szent-Miklós	”	377.
24	Zalatna	”	2.
25	Üdvarhely-Szt.-Király	”	142.

Az egyesületek száma 25. A tagok száma 4035.

Az évi tagsági díjat beklüdette a csikcsiesói 12 k. 40 f., a vágást 11 k. 76 f., a tekei 14 k. 16 f. és a kített perely felérészet 8 k. 43 f., a zetelaki 60 k. 96 f., a gy.-alfalvi 48 k. 08 f., a csikdelnei 23 k. 04 f.

Következő kérdés küldetett be: „Óltáriszentség védőt csináltam t. i. vászonra egy szívet festettem, melyet állványra helyezve prédikáció alatt a Legméltóságosabb elé helyezek. Most nem tudom, maradhat-e ez a védő máskor is ott, vagy

jobban mondva, ha az imádási órák folynak, ott lehet-e bagyni az Oltárszentség előtt?"

A mi a védő anyagát illeti, készítették az fehér selyemből arany himzéssel, arany rojtjal minél gazdagabban. Az állvány legyen fehérre festve, vagy sárga rézből is lehet. Csak prédikáció alatt kell a Szentség elé helyezni, hogy tiszteletlenség ne érje a Legszentebbet (p. o. háttal kell állani az oltárnak, ülnek stb.) Prédikáció után azonnal el kell onnét távolítani, hogy az adóralók lássák a Szentséget. Így van Pesten is az oltáregyesület közös istentiszteleténél.

— **A szebenmegyei róm. kath. tanító-egylet** — ez idei közgyűlését, ft. P. Simon Jenő kiérd. rendtartományi főnök úr 25 éves fogarasi lelkeszi működésének évfordulója alkalmából, f. hó 18-án, délelőtt 8 órakor tartja Fogarason a róm. kath. iskolában, melyre az egylet tagjait és a tanügy barátait tisztelettel meghívjuk. 1. A diszjunkt tárgyai: 1. A gyűlés megnyitása és a jubiláns üdvözlése. 2. Schuch Ödön terezarházi tanító felolvasása: „A szent-ferenczi szerzetesek tanítói működése.” 3. Kászonyi Alajos nagyszeben-belvárosi segédlelkész jelentése a magyarországi róm. és gör. kath. tanítók segélyalapja központi bizottságának az évi közgyűléséről. 4. Szánthó Mihály terezarházi tanító mint az egylet kiküldöttjének jelentése az erdélyi róm. kath. tanítóegyletek egyesülésének érdekében ft. évi július havában, Csik-Somlyón tartott alakuló gyűlésről. II. A közgyűlés tárgyai: 5. A tavaszi vándorgyűlésről felvett jegyzőkönyv felolvasása és hiteltelítése. 6. Bizottsági jelentések a pénz- és könyvtár állásáról. 7. A választmány évi jelentése. 8. Indítványok tárgyalása. 9. Tisztújítás. 10. Ünneplés háladó isteni tisztelet 10 órakor. Nagy-Szeben, 1901. november hó 2-án. Prokepek Sámuel s. k., t. e. elnök. Krebs Henrik s. k., t. e. jegyző.

— **Kérem a nemesszivű emberbarátokhoz.** Magas havesokról száll le kérő szózatunk a szív és humanus eszelekedetek virágzó mezejére! Erdély legészakibb részén, Lajosfalva községet földhöz ragadt szegény, tutajós nép lakja; ez a nép minden hazai községtől az év nagy részén keresztül el van zárva az által, hogy a hó borította magas hegyeken télen át a közlekedés teljesen megszakad. E község — hol sem gabona, sem gyümölcs nem terem — Bukovinához tartozott. Határrendezéskor a-csatolták Magyarországhoz. Népe teljesen elzülött állapotban vergődött, vallásról és hazafiságról fogalma sem volt. A ha afiságból kihámozta őket az idegen befolyás. Magam is úgy vagyok, mint a latrok kezébe esett vándor. Több sebből vérzem, erőm is elhagyna, ha édes hazánk egyik eszes, bátor bitvalója, Erdély nagynevű püspöke engem, csüggedt nem batoritana. Ő küldött Lajosfalvára, hogy eme elzagoyt helyen vallásos és hazafias missiót teljesítsék. Világszóló áldozatkészséggel 40.000 koronán templomot és plebániát építtetett. Látni kell most e népet, mennyire örvend szép új templomának és az új paplaknak; és mégis minden ember arcán fellelhetni ama keserű fájdalom nyomait, hogy szegénységük most legérzékenyebben nyomja őket, mivel saját erejükből az új templomot felszerelni sohasem lesznek képesek. Szerénytelenség volna, ha nemesszivű püspökünk határtalan áldozatkészségét ebben is igénybe akarnók venni. Tudjuk, hogy édes hazánkban vannak még nemes emberbarátok, az irtalmasság még nem halt ki, még léteznek, kik szegény embertársaikon könyörülnek; azokhoz fordulunk, esdve kérjük: segítsenek nemes szivű püspökünk remekművét befejezni, segítsenek megteremteti azt, mit önerőnkől képesek nem vagyunk: segítsenek templomunkat valóságos Istenházává emelni, hova saanyar sorsunkban vigaszt keresni járunk. A nemes szivű adakozók nemesak vallási, hanem nemzeti missiót is teljesítenek filléreikkel, a mi idegen nemzetek tőzsomszédságában Romá-

nia és Bukovina határán — a magyarság emelésével — áldozva édes hazánk oltárán, örök időkre fogja hirdetni hazafiságukat. Elfogadjunk bármily csekély pénzbeli adományt, magyar hölgyek egyházi kézimunkáját, valamint gazdagabb templomok és székesegeházaktól még használható egyházi tárgyakat is. Bármintű kegyes adományok hirlapilag közlé- tésnyi és nyugtázattal fogadjuk; a jövívű adakozók lelki ügyei pedig az általuk segélyezett templomban naponkint bemutatandó áldozat emlékimájába felvételetnek. Biztat a remény, hogy még mindig akadnak nemesev érző nagy szívek, a kik szent és hazafias ügyünket kegyesen elősegítik. Lajosfalva (Beszterce Naszód m.) u. p. Kiribaba (Bukovina.) Beszedits Bertalan r. k. lelkész.

— **Nyitványos köszönet.** A gyulafehérvári Nt. irtalmas nővérek Ő Melt. a püspök Úr saját pénztára terhére épített új lajosfalvai templomnak a legelsők között példaképpen — „Mert példa kell nekünk, hogy éjjen a hit és forrjon a szeretet” — küldtek egy remek aranyozott kelyhet, ünnepi misemondó ruhát s egyéb fehéremelt mintegy 300 korona értékben. Szívünk repdes örömeiben a valóban szép és értékes ajándék felett. Áldja ezért őket a mindenható Isten minden testi és lelki javakban, hogy még sokáig lehessenek az irtalmasság és jótékonyág élő mintaképei. Beszedits Bertalan, lajosfalvai lelkész.

— **Meghívó** az Alsófehérmegyei Róm. Kath. Tanítóegyesületnek 1901. nov. 20-án (szerdán) a r. k. elemi iskolában tartandó gyűlésére. Tárgysorozat. 1.) 8 órakor szentmise az apácák templomában. 2.) Gyakorlati tanítás az írásvásaból a I. és II. osztályal, tartja Matskásy József tanító. Gyakorlati tanítás a hittanból. 3.) Felolvasás, tartja Vitos Menyért fővisitánót. 4.) A tanulóknak karban való feleletéről. (Vitatétel.) Előterjeszti Szász Károly gyulafehérvári tanító. 5.) Felolvasás, tartja Wagner Sándor gyulafehérvári főgymn. tanár. 6.) A pályaművek bírálata. 7.) Beszámolás „Az erd. r. k. tanítók egyesületének” megalakulásáról. Tartja a kiküldött tag. 8.) A gyakorlati tanítások megbirálása. 9. Indítványok. A gyűlésre a T. Egyesületi Tagokat és a tanítástgy barátait tisztelettel meghívjuk. Gyulafehérvárt, 1901. november 12-én. Bakó Elek egyesületi jegyző, Péter János egyesületi elnök. *Megjegyzés.* A gyűlés után a „Fehér Bárányban” közönd lesz; a részvételi díj személyenkint 2 kr 80 fillér. A jelentkezést legalább 3 nappal a gyűlés napja előtt tessék az elnökhöz intézni.

— **Győ-Szt. Miklóson** az irt. nővérek vezetése alatt álló elemi és polg. leányiskola növendékei, Ferenci Károly igazgatójuk névünnepe alkalmából, hogy az iránta érzett s gondosan ápolat tiszteletüket, szeretetüket és hálajukat méltó kifejezésre juttassák, folyó hó 3-án d. u. jól rendezet műsor szerint fényesen sikertült ünnepélyt tartottak, melynek emléke nemesak az ünnepelt igazgatót, s a szereplő gyermekek szívét tölti el örömmel, hanem azon 12 szegény gyermek előtt is emlékezetes marad, kik ugyanezen alkalommal az irtalmasság eszelekedeteit gyakorló szívek jóvoltából téli ruhához jutottak. Valjon azoknak, kik adták — vagy a kik kapták volt-e nagyobb öröme? ! Bizonyára mindenki örült, ki ez ünnepélyen részt vehetett!

— **B. e. Steinicz Ede** kanonok sirja fölé emelendő emlékre és alapítványi misére újabb adakoztak: Balog József 20 kor. Karácsony József 4 kor. Ince Domo-kos 2 kor. Az egész gyűjtés összege kamatokkal együtt 451 kor. 68 fill. A kik még adományozni akarnak, sziveskedjenek még e hónapban alulirhoz adományukat beküldeni, mert ebben a hónapban a gyűjtést lezárjuk. Eröss József.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost.

Szerkesztőtársak: Eröss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.